

Fortællende journalistik

Fortællende journalistik

De journalistiske fortællinger bryder med informationsgenrernes saglige tilgang til virkeligheden, og journalisten bruger inden for denne genre løs af filmens og litteraturens virkemidler for at holde fast på læserne. Der arbejdes på ikke blot at tale til læsernes fornuft, men (også) at tale til deres følelser og i nogle af genreerne på at indskrive og placere journalisten helt centralt i fortællingen.

Vesentlige genrer og stilretninger inden for den fortællende journalistik er *feature*, *new journalism* og *gonzo-journalistik*. Grænserne imellem dem er dog hårfine og kan i praksis være svære at afgøre.

Den daglige papiravis indeholder mange forskellige genrer. De spænder fra nøgterne, kortfattede nyhedstelegrammer til fortællende journalistik, der gør brug af scribevis af fiktionens virkemidler. Genren kan ligefrem være annonceret ved en såkaldt genretag, der umiddelbart efter underrubrikken angiver, om det er en analyse, en kronik eller måske et interview, der er tale om.

Featuren vil give læseren oplevelsen af at være til stede i den historie fra virkeligheden, der fortælles. Der arbejdes derfor meget med at skabe indlevelse ved hjælp af dramaturgiske og sproglige værktøjer fra litteratur og film. Disse fiktionskoder kan have en impressionistisk og

scenisk stil, hvor der skiftes mellem forskellige personer og steder – på samme måde som der klippes i en film. Nyhedstrekanten er på stand by, for her gælder det om at gemme på konklusionen, så spændingen øges, og læseren får lyst til at fortsætte sin læsning til sidste linje. Sprogligt arbejdes der med beskrivelser af konkrete detaljer og sanseindtryk (som lugte og lyde), der levendegør en begivenhed eller en situation for læseren. Sloganet er „show it, don't tell it“. *Featuren* ligger i forlængelse af reportagen, men benytter i højere grad fiktionens virkemidler.

New journalism er en skrivestil, som brød frem i USA i 1960'erne. Selvom navnet antyder, at stilen er 'ny', har den meget tilfælles med den reportageform, som allerede Herman Bang dyrkede herhjemme i 1890'erne. LITTERÆRE REDSKABER: HERMAN BANG (SIDE 126) OG LITTERÆRE GENRE: AVISREPORTAGEN BRANDEN (SIDE 71). Som i *featuren* gælder det om at skabe den levende, spændingsopbyggende og læserinddragende beskrivelse. Den amerikanske journalist Tom Wolfe (født 1931), der regnes for at være retningens frontfigur, har opregnet skrivestilens fire karakteristiske træk: (1) den sceniske fremstillingsform, hvor journalisten skal skrive i scener, (2) gengivelse af dialog med sproglig nøjagtighed, (3) point of view-teknik, hvor journalisten skal tage en anden persons synsvinkel, og (4) den talende detalje – som er med til at konkretisere og visualisere det, der skrives om, for læseren. I *new journalism* gælder det altså om at skrive, så læseren kan se en situation for sig. Et kendetegn er også, at teksterne tit inddrager den skrivende journalist. Et træk der for alvor rendyrkes i *gonzo-journalistikken*.

Gonzo-journalistikken er nøje forbundet med dens skaber, den amerikanske journalist og forfatter Hunter S. Thompson (1937-2005). Det er en skrivestil, som bruger trækkene fra *new journalism*, men til dem føjer synliggørelsen af den skrivende journalist og hans projekt. *Gonzo-journalistikken* er altså typisk jeg-fortællinger med journalisten som subjekt. Den journalistiske akkuratesset er sat til side for den subjektive og ofte 'crazy' og maniske skildring af stemninger, følelser og oplevelser. Der bruges gerne ironi og humor. Den form for journalistik, hvor selve jagten på den gode historie eller arbejdet under skriveprocessen er omdrejningspunktet, kan også kaldes for *metajournalistik*.

Traditionel journalistik

DE FEM NYHEDSKRITERIER

Aktualitet: Historien skal indeholde noget, der er nyt, noget, der lige har fundet sted, eller som udspiller sig nu og her. Når det gælder muligheden for at transmittere live fra en aktuel begivenhed, har tv, radio og internet nogle åbenlyse fordele, som den trykte presse ikke har. Men flere dagblade forsøger ved hjælp af sms-nyheder at indhente noget af tiden ved at informere om topnyheder i overskriftsform og via links dirigere modtagerne hen til deres online-udgaver. Betegnelsen *Breaking news** understreger dette nyhedskriteriums helt centrale betydning.

Væsentlighed: En begivenhed bliver vurderet som væsentlig, hvis den har en stor rækkevidde – enten ved at have betydning for mange mennesker eller eventuelt en livsvigtig betydning for få. Det kan være en begivenhed med store samfundsmæssige og/eller personlige konsekvenser.

Konflikt: Begivenheder, som har en indbygget konflikt i sig, og hvor modsætninger kan stilles op over for hinanden,

er godt nyhedsstof. Konflikter kan synliggøre forskellige interesser og værdier på mange forskellige niveauer: Mellem personer, organisationer, politiske partier og lande. Konflikterne tilfører nyhederne et element af uforudsigelighed (hvordan vil det ende?), som kan pirre modtageren og også være med til at fastholde interessen for nyheden over tid. Nyhedskriteriet understreger, at nyheder helt overvejende skal være problemorienterede og ikke harmoniserende for at få kloen i læseren.

Identifikation: En begivenhed skal skabe indlevelse hos sin modtager, og den skal opleves som nærværende og relevant. Det kan være, fordi historien rummer en følelsesmæssig appel, eller fordi den indeholder kulturelle, sociale eller geografiske aspekter, som modtageren kan spejle sig i.

Sensation: Dette nyhedskriterium dækker over historier, som er opsigtsvækkende og overraskende, og som f.eks. indeholder afsløringer.

SPROGLIGE VIRKEMIDLER I JOURNALISTIK

- *Forenkling og gentagelse*, som understreger nyhedens budskab.
- *Personliggørelse*, som forbinder stoffet til konkrete personer, så det forenkles, og læseren får lettere ved at relatere sig til det.
- *Sammenligninger og konkretiseringer*, som læseren kan leve sig ind i.
- *Forklaringer* af fremmedord og fagudtryk eller i stedet brug af velkendte udtryk, så læseren kan forstå indholdet.
- *Billedsprog*, der kan visualisere nyheden og tydeliggøre budskabet.
- *Verber*, som kan angive handling og understrege det dramatiske.
- Brug af *signalord*, der kan fange læserens opmærksomhed, dvs. markante verber, kontroversielle ord eller idiomer (skjulte citater og velkendte talemåder).
- Konkrete *detaljer*, som sanseliggør nyhedsteksten.
- *Citater* fra interviews, som skaber afveksling i den journalistiske tekst, gør den talesprogsrettet og får flere synsvinkler i spil.

Henning Olsson og Henrik Poulsen: *Ryd forside!* – Om nyhedsformidling (2004)

OVERSIGT OVER AVISTYPER

Omnibusaviser

De store landsdækkende morgenaviser Jyllands-Posten, Politiken og Berlingske Tidende, som typisk sælges pr. abonnement, kaldes omnibusaviser (omnibus betyder „for alle“). Det er aviser, som har bred og baggrundsorienteret nyhedsdækning og supplerer med en stribe tematillæg, der skal dække forskellige typer af behov (sport, rejser, biler, bolig, forbrug m.m.).

Tabloidaviser

Tabloidaviser er betegnelsen for formiddagsaviser som Ekstra Bladet og B.T. Disse aviser har ofte fokus på det nære, det sensationelle og det personrelaterede. De dyrker også gerne de såkaldte „News You Can Use“, dvs. nyheder, som typisk handler om sundhed og forbrug. Ordet tabloid henviser til avisens format som er ½ avisstørrelse. I dag er også andre avistyper gået over til tabloidformat, men betegnelsen bruges alligevel om de nævnte formiddagsaviser.

Nicheaviser

Aviser som Kristeligt Dagblad, Børsen, Information og Weekendavisen kaldes nicheaviser. Deres kendetegn er en loyal og trofast læserskare kombineret med fokus på et særligt område. Kristeligt Dagblad vægter etik og tro, Information og Weekendavisen henvender sig til et mere intellektuelt segment, og Børsen har økonomi og erhvervsliv som sit kerneområde.

Gratisaviser

Gratisaviser har siden 2001 taget markedsandele fra de andre avistyper. Urban og MetroExpress har især fået fat i unge læsere og læsere, der benytter de offentlige transportmidler og derfor har tid til at orientere sig i spalterne.

Regional- og lokalaviser

Regionalaviser dækker en bredere region (som Bornholms Tidende), og lokalaviser knytter sig til en bestemt by eller et kvarter (f.eks. Lokalavisen for Nørrebro og Nord-Vest).